

МИХАИЛ САДОВЯНУ

РУСАЛКА

Превод от румънски: Гергана Стратиева, 1980

chitanka.info

Една вечер старият Костеску ни разказа една случка от младините си.

— Старата воденица на Заву — почна той, — мрачна сграда, надвесена над тъмните води, и сега още стои до широкия яз в Поприкани. Шестте ѝ колела, блъскани от силните водни струи, нахлуващи във воденичния улей, се въртят бавно и скрибуцат. Заобиколена от кипящата пяна, тая голяма ограда се тресе под непрестанния вой на водата.

Тъй е сега, тъй си беше и някога, когато бродех по тия краища. Много, много време мина оттогава. Спомням си една приказна нощ, изпълнена с бяла лунна светлина, нощ, която само младостта вижда и само младостта чувства.

Беше през юли. Слизах сам към яза с пушка на гърба, привлечен от ятата патици, прелитащи над гората от тръстика. Следях в светлия простор бързия им полет, докато се скрият в пламтящите облаци на залеза като все по-малки и по-малки черни точки.

Минах по тесния, ограден от двете страни с гъсти върби път над високия бент, в който бучеше водопадът, и се приближих до воденицата. Зелената вода святкаше в улея, кипеше и се пенеше около мрачната сграда; в двора два разпрегнати вола дремеха до една кола и преживяха.

Старецът, воденичарят, правнук на Заву, слизаше от тавана на воденицата с лула в ъгъла на устата. Сред глухото бучене на водата и скърцането на колелата хората чакаха смълчани в светлия прах, изпълващ широкото овехтяло помещение.

— Добра среща, дядо Симионе!

— Дал бог добро! Как е царцината? Мели ли, мели ли хубаво брашно? (Така питаше винаги старецът: дали държавата мели хубаво брашно.)

— Хубаво, дядо Симионе!

— Слава богу! — отвърна старецът. — А ти как си? Пак ли към нас? Не те оставят на мира патиците!

— Не ме оставят, дядо Симионе. Тази нощ ще ги дебна на някоя туфа. Може да улуча нещо хубаво.

— Добре, дебни ги, щом ти е воля. Замфира ще те заведе.

Тъкмо в този момент влезе внучката на воденичаря — странно шестнадесетгодишно момиче, средно на ръст, тъничко, но много яко.

Бузите ѝ бяха загорели от слънцето, а сивите ѝ очи бяха толкова красиви, такива едни блестящи, неспокойни и чудновати, каквито не съм виждал оттогава насам. Чертите на лицето ѝ не бяха правилни, ала сивите очи под дългите вити вежди му придаваха блясък и причудлива хубост.

Като чу думите на стареца, тя се спря и премигвайки, рече бързо:

— Не искам да го заведа!

— Защо? — попитах аз учуден, а старецът се усмихна.

— Защото не искам! — отвърна Замфира, като ме гледаше косо с премрежени очи.

— Добре — рече старецът, — не го води!

Девойката ме изгледа продължително с присвити очи, сетне извика рязко:

— Не! Ще го заведа!

Дядо Симион се позасмя тихо, извърна се и бавно, с отмерени крачки се качи горе във воденицата. Замфира стоеше изправена пред мене с отпуснати ръце и наведена глава, а сивите ѝ очи ме стрелкаха изпод вежди. Беше гологлава. Кестенявата ѝ коса, гладко причесана край слепоочията, беше сплетена на тила в дебела, подвита плитка. Бяла водна лилия, красива, като изкована от сребро, беше закичена в богатата ѝ коса. Бялата ѝ риза се издуваше на гърдите. Простичката синя пола стигаше до глезените ѝ.

Изведнъж изправи глава, погледна ме дяволито и се усмихна. Зъбите ѝ блеснаха между тънките устни. Направи ми знак с очи: „Хайде!“

Тръгнах подире ѝ. Тя вървеше бързо; формите на якото ѝ тяло се очертаваха под лекото облекло. Навремени обръщаше глава назад и зъбите ѝ пак блясваха.

Развърза лодката, скочи в нея и рече кротко:

— Качвай се!

А когато седнах, хвана дългия прът, изпъна тяло, напрегна се и подкара лодката. Известно време се плъзгахме между тръстики и папур и над здравата мрежа на шавара. Когато излязохме на открито, тя остави пръта и хвана греблата. Лодката пореше дълбоките води, оцветени от искрящата светлина на заревото на залеза. Греблата плискаха приглушено и приятно. Цялото тяло на девойката се движеше

плавно, с неизказано очарование. Сребърната лилия потреперваше сред гъстата ѝ кестенява коса.

Над яза владееше тишина. Водните лилии блестяха в златистия залез, тръстиките тихо шумоляха, водните кончета се стрелкаха из въздуха като сини черти.

Неочаквано девойката изви към мене чудните си сиви очи.

— Тази нощ ли искаш да стоиш на пусия? — попита тя.

— Да.

— Добре.

Гласът ѝ звучеше като сребърно звънче. Попитах:

— Чудно ли ти се вижда?

— Не — рече тя и ме погледна. — Ала не се ли боиш?

— От какво да се боя?

— От водната самодива! — каза тя убедено.

— От водната самодива ли? Каква е тази водна самодива?

— Как? Мигар не знаеш? Русалката... на яза.

И впери тъмните си очи в мене.

Слънцето бе потънало зад хоризонта; водите на яза тъмнееха; една чапла прелетя бавно над нас и крясъците ѝ накараха тишината в тръстиковата гора да потръпне. Девойката ме гледаше и зъбите ѝ блестяха в демонично красива усмивка; невинното ѝ лице бе добило зеленикавия оттенък на водата.

Какво чувствавах в душата си, не бих могъл да кажа, ала мисля, че толкова силно трябва да е и вълшебството на приказките. Сред тия тръстики и лиани, между тия две небеса тя беше наистина русалката на езерото.

Лодката се удари в една туфа и спря.

— Тук е! — рече девойката.

Слязох бавно на плаващото островче. Но това вълшебство ме бе опиянило. Обърнах се изведнъж, прихванах главата ѝ и понечих да я целуна по очите, в които се криеше тайната на яза. Тя се бранеше, като кършеше снага и се смееше тихо, и вместо да целуна очите ѝ, докоснах с палеца целувка устните ѝ.

Усетих как тя се дръпна, как причудливите ѝ очи ме пронизаха и как лодката се плъзна бързо между тръстиките и лианите. Язът опустя; само мекият плясък на греблата се чуваше надалеко сред тишината.

Останал сам на туфата, приготвих си легло от тръстики, постлах шаячната си пелерина и проверих пушката; после, докато чаках дивите патици, се замислих.

Много странно! Съзнавах напълно къде се намирам; знаех много добре, че русалката е самата тя, Замфира, внучката на воденичаря — опърлено от слънцето момиче и навярно много простичко. Въпреки това в очите и в смеха ѝ имаше нещо, което ме беше омаяло като силен дъх на диво цвете.

Във все по-гъстите сенки на здрача тя беше като видение, което се носеше между водните лилии на езерото.

Бързото свистене на крила ме изтръгна от мислите ми. Трепнах. Мина ято патици и прогони омаята. Стиснах пушката и вдигнах петлетата.

По широкия яз се понесе вечерният шепот. В тръстиките крякаха и биеха криле патици, пицяха лиски и други водни кокошки; леко шумолене клатеше тръстиковата гора. Във вечерния здрач минаваха малки ята.

Стрелях няколко пъти. Гърмежът тътнеше дълбоко и отекваше далече по водната шир. По някоя патица се откъсваше внезапно от ятото и падаше тежко, разклащайки гладката повърхност.

Стъмни се; не се различаваше вече никакво ято, чуваше се само шумът на крилете като кратък полъх на вятър. Вечерният шепот секна и по яза отново се простря тишината; само горе, нависоко, летяха големи, черни птици и писъците им ечаха: гау, гау! От време на време в нощната тишина се чуваше злоещото неясно мучене на водния бик.

Запалиха се звездите и на небето, и в дъното на водата. Имаше още час време до изгряването на луната. Завих се с пелерината и пак почнах да мисля за сивите очи. В нарастващата тишина отдалеч се носеше бученето на воденицата и на улея; нейде раздражено лаеше псе; далеч някъде на един хълм гореше и трепкаше в мрака буен огън.

Стройният гъвкав стан на девойката, очите и смехът ѝ, лилията, която така хармонираше с езерото и зелените отблясъци на очите ѝ, не ми даваха мира. Сега тя не беше една обикновена опърлена от слънцето и обрулена от вятъра девойка; сега във всяко нейно движение, във всеки неин поглед имаше нещо особено. И нещо много странно! Никога, откакто ходех във воденицата, не бях я виждал. Бях чувал за тая дяволица на стареца, ала никога не бях я зървал. Не! Сега

си спомням нещо, на което тогава не бях обърнал внимание. Веднъж зърнах тия неспокойни очи, като ме гледаха през една пролука на тавана на воденицата. Разбира се, нейните очи са били; така силно блестяха — пълни със светлина и смях. Сега, в дълбоката нощ, горещата целувка ме пареше и очаквах, очаквах нещо, без да мога да разбера какво.

Мечтаейки, за сивите очи, задряхах. Не зная, може да съм и наистина заспал. Събудих се, облян от силната лунна светлина, изпълнила простора и яза със сребърния си пращец. Водите блестяха, нощта се бе стаила, воденицата мълчеше; само улеят бучеше отдалече като в сън. Тук-там водата се бърчеше в ахатови кръгове; ята патици се къпеха в светлите петна. Взех пушката. Прицелих се и тъкмо да стрелям — спрях. Тиха, мелодична, едва доловима песен се понесе по езерото. Песента беше простичка, монотонна, ала далечината, ехото на яза и бялата лунна светлина ѝ придаваха дълбоко очарование. Веднага си помислих за русалката.

Оставих пушката до себе си и се заслушах. Мелодията беше простичка и много нежна. Мина доста време, откакто беше заглъхнала, но аз все стоях с напрегнат слух; чуваше се само далечният тих ромон на улея.

Мина много време, а аз все чаках.

По едно време чух плясък на весла. Огледах се на всички страни, не знаех откъде иде. Изведнъж от мрака на тръстиките — сред морето светлина, се показа лодката и се плъзна бавно; девойката стоеше в нея, неподвижна под лунния светлик. Лилията блестеше в тъмните ѝ коси.

Не мога да кажа какво изпитах, тъй както не може да се предаде с думи една страшна буря; освен това бях млад, а оттогава, от младините ми, е изминал вече половин век. Зная само, че стоях и я гледах с широко отворени очи като обезумял: наистина това беше русалката!

Изведнъж тя се раздвижи. Обърна лодката, веслото плесна във водата и разпиля светли пръски. Лодката се насочваше към моя плаващ остров. Русалката идеше с луда бързина, вперила в мене големите си очи като две фосфорни звезди.

Когато ме наближи, остави лодката пак да се плъзга бавно, но изви внезапно и мина край острова със смях, с оня сребърен смях, който не съм забравил и до днес, след толкова време. Мина, смеейки се

като привидение, а очите ѝ блестяха като звезди. Когато стигна пред мене, стана и ми хвърли нещо, после пак седна, стисна веслата, заби ги във водата и се понесе навътре в блатото.

Беше изчезнала. Чувах само тихия плясък на веслата, но после и той заглъхна и тишината обгърна отново посребрения от лунната светлина яз.

Намерих до себе си китка карамфили и босилек — любовното цвете.

Призори дойде старецът и ме отведе от туфата. Когато си тръгнах, обърнах още веднъж глава назад и погледнах мрачната порутена сграда. Тъмните очи ме гледаха през пролуката на тавана.

Същия ден си заминах. Много пъти исках да отида пак в старата воденица на Заву, ала не ми се удаваше случай. После, когато можех, друга някаква любов ме отвличаше другаде. Минаха години, но аз още пазя изсъхналата китка от карамфили и босилек. И от време на време си спомням за русалката.

1904 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.